

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Vsim častitim gospodom naročnikom, podpornikom in prijateljem voščijo „Dol. Novice“ veselo „alelujo!“

Dolenjska naj se oglašá!

Pritoževali so se odlični domoljubi dolenjski o tem, da se med kandidate za kupčijsko in obrtno zbornico ni postavil niti jeden „Dolenjec“, dočim se je na Gorenjsko in Notranjsko vsaj malo oziralo. Že so hoteli nekateri na svojo pest nekaj „dolenjskih“ kandidatov postaviti in za-nje potegovati se, ko se spomnijo, da se nijeden Dolenjec pri volilnem shodu za dolenjske kandidate oglasil ni. Torej bi bilo to prepozno nasvetovanje zoper red v narodnih zadevah, katerega domoljubni Dolenjci rušiti nečejo, če tudi se jim zdi, da so njih zadeve na škodi. Iz tega malostnega dogodka pa izvira za Dolenjce velik nauk, da se morajo s a m i oglašati.

Dolenjska je skoro skozi in skozi rodovitna, a vendar se je do zdaj na njo vse premalo oziralo, premalo, ker bi bila sicer njena rodovitnost veliko večji dobiček prinašala Dolenjcem samim, pa tudi skupni deželi. Pa tudi v narodnem oziru bila je naša pokrajina zaspana. Kako bi bila sicer

večkrat po nemško mislečih gospodih zastopana v deželnem in državnem zboru!

V narodnem oziru giblje se Dolenjska (razen Belokrajine) še le kacic 5 let prav odločno. Z dozidanjem „Narodnega doma“ in vrlim slovenskim županom dobili so Novomeščani precejšno narodno srčnost. Krčani osnovali so si narodno bralno društvo, jednako Žužemberčani in drugi. Spi le vse še v Radečah; Mokronog in Kostanjevica se bosta pa že še kolikor toliko prebudila. „Dolenjske Novice“ bodo širile pouk v slehernem oziru, in narodnost jim nikakor ne bo deveta briga. Na narodni podlagi osnovane posojilnice v Metliki, Črnomlji in Krškem skrbele bodo za zboljšanje materialnega blagostanja; da bi se tem zadrugam le še druge pridružile, čim prej tem boljše. Kmetijski razstavi imeli smo do sedaj le še dve, jedno v Novem mestu in lani drugo v Krškem. Obe ste pokazali, zlasti pa poslednja, za kakošne lepe pridelke je Dolenjska po svojem ugodnem podnebjji pripravna.

Po malem se Dolenjska oglašá in giblje. Za Dolenjce prepotrebno kmetijsko šolo smo menda izprosili, vsaj smo se dostokrat za-njo oglašali. Novomeška kmetijska podružnica je v 12 letih za-njo dvanajstkrat prosila. — Kmetijska družba

Podlistek.

Nekdaj in sedaj. (Dalje.)

Stari oče, ki to bereš, zakaj si se vendar prijel za glavo, žalostno pogledal, ter djal: grozni ljudje to, nedolžno dete se jim ni smililo?! Da, da grozni ljudje brez srca! — Pa povedal bom še tebi nekaj, kar te bode še bolj pretresnilo: Čuj!

Gospodaril si dolgo. Trudil si se ter potil; z žalji na rokah si se prizadeval, da preskrbiš svojo deco, vsaj „po revščini“ — potlej si pa izročil hišo in gospodarstvo svojemu sinu, izgovorivši si le mal poboljšek za stare dni. Želiš si pač, da ti je sin hvaležen, da te ljubi in spoštuje, ti v tvojih nadlogah pomaga, kakor se spodobi, — in prav imaš, da to tirjaš, v četrtej zapovedi se Bog sam za te poteguje, ni torej čudno, da ti bitko presune srce, ako vidiš, da te tvoj sin ali

zet ali sinaha zaničuje — prezira. Verjamem, to peče. — Pa poglejva nazaj v prejšnje čase, še midva, stari prijatelj, kako bi se ti bilo prej godilo?

Res je sicer, Špartanci kakor Rimljani so učili, da se starčki spoštujejo; ali to spoštovanje je imelo gotove meje. Le prerado se je zgodilo, da so se bolehavih, nezmožnih in nepotrebni, oslabelih starčkov naveličali. Življenje jim je samim nadloga, smrt pa dobrota, tako so mislili — in iz usmiljenja so jih morili. — V Rimu je zgubil starček s šestdesetim letom vse pravice. Stari Lačjani so jih metali z mosta v vodo; Kantabričani jih na necej skali zmečkavali. Zgodovinarja Herodot in Strabon pripovedujeta celo, da so Masageti jeli meso svojih starih, ko so jih poprej iz usmiljenja umorili.

„Ti ljudje niso imeli srca!“ praviš. Niso ga imeli — sploh pred Kristusom ni bilo usmiljenja. Zaničevano je bilo uboštvo, kletó in sovraženo,

je lepo živino do zdaj največ le Gorenjcem dajala, letos je vendar obljubila, da bode živino muriškega plemena tudi v Rudolfovem po dražbi prodajala.

Za boljše prevažanje se je v najnovejšem času nekaj storilo, omenjam naj cesto in poštno zvezo iz Kočevja v Črnomelj. Strma cesta čez Gorjance v Metliko začela se bode polagoma prelagati. — Kar Dolenjci neobhodno potrebujemo, je: 1. Dolenjska železnica, za katero se vsa dolenjska stran brez izjeme tako živo zanima. (Da bi le tudi naši zastopniki na Dunaji za-njo še več storili!) 2. Vinarska in sadjerejska šola, brez katere si izboljšanje našega vinarstva in sadjerejstva misliti ne moremo. Ako nam naši poslanci te kmalu ne izposlujejo, bode narod razjarjen do skrajne meje.

Najboljše vinograde po desnem bregu Krke nam trsna uš razjeda; posestniki poprašujejo že po ameriških trtah, a tega jim človek še povedati ne more, kje bi se dobile. Tukaj je treba pomoči od strani kmetijske družbe. Poleg denarnih zadrug, posojilnic, nam je treba i gospodarskih zadrug, ki bi se pečale zlasti z izvažanjem v daljne kraje naših najiminitnejših pridelkov, vina in sadja.

Kmetijske razstave nekaj koristijo, to se ne da tajiti. Zato naj se osnujejo še po drugih krajih Dolenjske, v Metliki, v Radečah, v Mokronogu in drugod. Mnogo nas še dela čaka, in ljudstvo v obče hvaležno pomaga, da bi se to in ono zvršilo. Le težko je dobiti domoljubnih mož, ki bi se požrtvovalno na čelo postavili temu in onemu podjetju. Tu pa tam še sicer tiči domoljub, a oglasi se ne. Omikani gospodje pomagajte našim ljudem, hvaležni vam bodo!

zaničevana slabost, bolehnost, oslabelost. Tako kruto je nad človeštvom gospodavala neusmiljenost, da v celih 4000 letih pred Kristusom niti ene bolnišnice, niti ene hiralnice, za uboge niti ene sirotišnice za sirote niso napravili.

Kolika sprememba sedaj mimo nekdam! Pa kdo jo je napravil? On, ki je govoril zlate besede: Blagor ubogim, ker njih je nebeško kraljestvo! On, ki je djal: kar ste komu izmed najmlajših storili, to ste meni storili — on naš izveličar Jezus Kristus je prenovil zemlji obličje. Da je temu res tako, vidimo že iz tega, ker se godi ondi, kjer ni krščanske vere tudi dandanes še ravno tako. V Kini poberó katoliški misijonarji vsako leto veliko tisuč izpostavljenih otrok, da jih krstijo in izredé. Tako je: nevernik svojo krv zameta, kristjan, učenec Jezusov, tujega otroka sprejema — redi in ljubi.

(Dalje prih.)

O dolenjski železnici

se je že veliko pisalo in govorilo. Pa predno jo bomo dobili, bo gotovo še veliko potrebnega in nepotrebnega govorjenja in pisarenja. Navadno se misli, da bode šla iz Ljubljane čez Trebnje, na Novomesto in dalje v Belokrajino do Karlovca. Tako si mnogi želé. Da bi to šla, to priporoča v „Ljubljanskem Listu“ domoljub iz Trebnjega. Proti koncu pravi med drugim tako-le:

„Kako vse drugače bi bilo na Dolenjskem, če bi železnica po nji drdrala, vse svoje pridelke bi kmet lahko prodal, z veselo roko bi prijel na novo za delo, umno obdelovanje bi se povzdignilo, in naši kraji bi bili kmalu rajju podobni. Naš dolenjski kmet rad posnema, če kaj dobrega in koristnega vidi, ali mnogokrat mu za to manjka novcev, ker mu ravno vse, kar ima za prodaj, ostaja. Ravno to pa bode tudi glavni vzrok, da bodo kmetije razpadle in se razkosale.

Dolenjska železnica bi bila pa tudi progga, po kateri bi se dal Solun, veliko mesto ob egejskem morji na Turškem, po najkrajšem potu zvezati z našimi deželami; na to se bode gotovo delalo, če ostanejo Bosna in Ercegovina v naši posesti; da bode potem ta železnica gotovo dobiček dajala, o tem ni dvojbe. Kako bi pa železnica izhajala, če bi se od Rakeka s karlovško vezala, to je silno kočljivo vprašanje. Gotovo pa je, da se bodo jedenkrat vse železnice podržavile, tako bode tudi do tega prišlo, da se podržavi dolenjska železnica, če se bode sploh katerikrat gradila, in če ne bode imela dovolj dohodkov, kar je lahko dvojiti, če se izpelje progga Rakek-Kočevje; kdo je bode potem vzdrževal nego Dolenjci? In ali bode to modro, če se bode plačevalo za stvar, katera bi utegnila samo dvema okrajema na korist biti, v tem ko bi pri proggi Ljubljana-Novomesto-Črnomelj imelo osem sodnijskih okrajev očitno korist?“

Posestniki kopljite zlate zaklade!

Posestniki se od leta do leta posebno v naši mili slovenski domovini bolj in bolj pritožujejo, da so slabi časi. Nekteremu posestniku se v resnici že tako hudo godi, da včasih več ne zmaga silnih davkov. On in njegova žena sta bosa, otroci nagi, zastradani. Dostikrat še pri hiši vinarja ni, da bi si potrebne soli kupil. Ima sicer njivo; pa tamkaj je komaj toliko pridelal, da bode zamogel za veliko silo varčno se preživeti do pol zime, ali kaj potlej? — Hajdi v mesto po zrnje, in če drugače ni pa na up! Ima sicer še več spašnikov in takih krajev, kjer ni za njivo pripravno, kjer razun

pičle paše ne raste po njih družega kot češminje, kopinje, brinje in različne vrste trnja, katero mu ne prinaša nobenega prida. Popotniku mimogredočemu in podučnemu pa obrne pogled v drugo stran. Zakaj? Zato, ker zagotovo vé, da ravno tam, kjer to trnje gospodari, nakopičeno veliko zlatih zakladov, zakopanih tiči, ki samo čakajo, da bi jih kak srčen človek izkopal sebi, in kar je še več, drugim potomcem obrnil v prid. Eden takih zakladov se da prav lahko izkopati kmetič moj, in sicer na tvojem spašniku, griču, za potom, na travniku ali za cesto. Ta zaklad je sadonosno drevje, naj se že sadje obrne potem za dom ali za prodaj; za mošt ali za jesih; suho ali surovo: otrokom kot starčeku dobro diši. Na vsaki način ti povrne obilo ves tvoj trud, ki si ga imel, ko si drevo posadil, ko si ga cepil in snažil. Tak s sadonosnim drevjem obdani kraj se po pravici imenuje pozemeljski raj. Položim ti na srce te mile nauke o preljubi sadjereji, in upam, da ako Bog da, bodo imele dober vspeh.

Opomnim te še na starega očeta, kateri je dal ta lepi nauk svojemu sinu, ko se je odpravil na tuje: Preljubi moj sin, ako prideš v kraje, kjer je polno vrb in trnja mesto sadonosnega drevja pri hišah, beži in ne mudi se tam, zakaj tu prebiva revščina in nemarnost. Ako pa prideš v kraje, kjer je polno sadonosnega drevja, pomudi se tam, zakaj v kraju si, kjer imajo prebivalci glave na pravem mestu.

Naj bo v vrtu al' za cesto,
Kjer bo kakšno prazno mesto,
Sadno drevo tam posadi
Al' v jeseni al' spomladi.
Drevce tebi v zahvalo
Žlahtno sadje bode dalo;
Če pa nebi teb' zorelo —
Ime tvoje bo slovelo.

Za krmo skrbimo.

Če hoče imeti kmet veliko denarja, mora imeti prej veliko gnoja. Če pa hoče imeti veliko gnoja, mora imeti prej veliko živine. In če hoče rediti veliko živine, skrbeti mora za dosti krme. Več krme bode pa imel, ako bode zboljševal travnike, pašnike in planine. Travniki na Kranjskem so v veliki večini še prav slabo obdelani, deloma z mahom obraščeni, močvirni in deloma v svoji rašči že onemogli. Treba je torej kmetovalcem svoje travnike boljše obdelovati, vodo odpeljevati in jih namakati, ter dobro gnojiti. Na ta način dá se na marsikaterem travniku pridelek podvojiti.

Posebno bi pa priporočal največjo pozornost obračati na pašnike in planine. Koliko je pašnikov, kateri očiščeni, pognojeni in sploh prav obdelani postali bi prav dobri travniki. Tudi

na planinah dá se veliko izboljšati, le resne volje je imeti treba in veselja de napredka.

To povedano, kar se namreč tiče pridelovanja krme, veljá za celo našo deželo, imam pa še nekaj na srcu, ki se posebno Dolenjcev dotika, po nekaterih krajih pa morda tudi Gorenjcev in Notranjcev. To je neobdelana in neporabljená zemlja. Marsikedo bode prašal, ali se na Kranjskem še kaj taci tal najde? Pa še precej, dragi bralec. Koliko je kolovoznih potov, ki so dvakrat tako široki ko najširokejša cesarska cesta. Ko bi dotični kmetovalci, ki kolovoz rabijo skrbeli za dobrostanje pota, ne bi jim treba bilo v slabem vremenu pot vedno razširjevati ter naj bi raje prostor, ki jim je zato na razpolaganje, obdelali in krmo pridelovali. Pa pojdi, dragi čitatelj, in oglej si prostor, koder se dva taka pota križata. Celi oral se zato potrebuje, v slabem vremenu se ti pa kola vendar do osi v zemljo vdirajo. Malo manj zanikernosti in nekoliko več pridnosti bi napravilo dobro pot, ki je tudi na korist živini in pa lep kos zemlje bi se za obdelovanje pridobil. Videl sem na Dolenjskem velike kose zemlje, da na stotine oralov broječe pašnike, kojih oralo ne dá na leto pridelka v vrednosti enega goldinarja. Znal bi kedo misliti, da je zemlja slaba, nerodovitna. Ne! Vipavec bi vseh pet prstov obliznil, ko bi tako zemljo imel na svojem zelniku. Ko bi se vsak Dolenjec skrbno okolo sebe ozrl, ter vsako ped zemlje pridno obdelal, svojo največjo skrb obrnil v pridelovanje krme, ne bilo bi mu treba nikdar vprašati: Od kod krme vzeti?

Tako svetuje g. Pirc, tajnik kmetijske družbe v „Kmetovalcu“. Ubogajte ga! Snažite pašnike, očistite jih vsega nepotrebnega! Sejte tudi deteljo za krmo, nemško ali pa štajersko deteljo! Le več na krmo glejte; ker žito že nima prave cene več.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu.

Dunaj. Imeniten kardinal in nadškof iz Prage Svarcenberg je 28. preteklega mesca na Dunaju umrl.

Iz naše ljube **Avstrije** vam ne vemo povedati kaj posebnega. — Dunajski državni zbor je sklenil nekaj koristnih postav, ter šel na počitnice čez velikonočne praznike. Po velikej noči pa pride zopet skupaj na kratek čas; potem se bode pa razpustil. Po letu bomo imeli nove volitve, pri kterih bo treba paziti, da volite katoliške in slovenske može!

Cesarjevič **Rudolf** in prevzvišena njegova soproga sta bila na Grškem in v Črnej gori neiz-

rečeno slovesno sprejeta. Obiskala sta tudi več mest po Dalmaciji, ter prišla slednjič v Reko. Ljudstvo je bilo povsod navdušeno videti sina presvitlega našega cesarja. Ne zgodi se z lepo, da bi kje na svetu tako sprejemali ude vladarske hiše kakor pri nas. Hvala Bogu! Pa tudi nemajo drugej tako blazih vladarjev, kakor je naša cesarska hiša!

Kaj je novega po širokem svetu.

V **Albaniji**, sosednej deželi Bosne in Hercegovine so se ljudje uprli zoper turško oblast. Vre ondi, da je groza. Bati se je, da bode spomladi kri mogočno tekla. Mesto **Prizrena** so že dvakrat napali. Bili so sicer s kanoni odbiti; ali to jih vendar ni oplašilo. — Za nas je to nevarno, ker so nam bližnji sosedje. Lahko se zgodi, da nam bode zavolj nemirov treba za orožje prijeti.

Tudi v **srednej Ameriki** se upor le razširja. Omenili smo to že nekoliko zadnjič.

Mahdij v vročej **Afriki** je greben grozno zrasel, odkar je premagal Angleže. Preti, da si bode podvrgel ne le Egipt, ampak tudi Evropo do Rima in Carigrada. — Divjak se pač moti! Naši kanoni bi mu že pokazali kje je pot nazaj v Afriko — ako mu ne bi prej nog odbili. — Razun tega je dobil doma nasprotnika. Neki drug črncet namreč se je vzdignil, ki trdi, da je on pravi prorok, Mahdi pa goljuf. Tudi ta si je pridobil že dokaj tacih, ki mu verujejo. To le Angležem koristi!

Nedavno so se ondi Angleži z divjaki zopet nekoliko sprejeli. Oddelek črncev jih je napal. Ali Angleži so jih zapodili, pa zgubili tudi sami nekaj mrtvih in ranjenih.

Da se Angležem v vročem Sudanu ne godi ravno dobro, se vidi že iz tega-le: Kupili so 7000 kamel za vojsko, ker ta žival se doli mora imeti, sicer se po vročem ondašnjem pesku nič ne opravi. Pa koliko jih imajo še? — 2700 jih je palo v vojski, 4000 jih je poginilo zavoljo prevelicega truda — zadnjih 300 jih pa plega po živino-zdravnišnicah. Treba bode družih iskati.

Francozi so bili 22. pretečenega meseca od Kinezov tepeni. Topničarjem je zmanjkalo streliva. Imeli so nad 200 mrtvih.

Piše se nam:

Iz Šent Jerneja 27. sušca. Slavna c. kr. deželna vlada je vzkazala tukajšnjemu županstvu z dopisom od 14. marca 1885. št. 3717, da naj da trikrat zaporedoma pred cerkvijo oklicati vsako nedeljo in praznik, da pride 27. sušca 1885. t. j. v petek ob 3. uri gospod Karol Reichel pripovedovat, kaj in kakošna je trtna uš (filoksera), in da naj občani pridejo obilno poslušat. Kako ob-

čutljivo škodo bi imel gospodar, ako bi naše prebivalce zadela ta neusmiljena šiba, kar nas vse Bog obvaruj. Prišel je res g. Karol Reichel vsled dopisa slavne deželne vlade od dné 14. sušca t. l. št. 3717 k nam, ter govoril o trtni uši „filokseri“, ravno tako, kakor se bere v tiskanem sporočilu o „trtni uši“, katero je vlada razposlala na županstva. Kazal nam je tudi v knjigi letečo uš (ali uš z peruti).

Zbralo se je v šoli v sobi družega razreda obilo poslušalcev, največ pa šolskih otrok, dečkóv in deklet, ker je bila ravno šola končana, ter so bili tudi k predavanju pripuščeni. Govoril je od 3. do 4 ure popoldne.

Popisal je trtno uš in trte, ter povedal pripomočke, kakor je v spisu, katerega je deželna vlada razposlala županom.

Bil je danes dopoldne v Št. Petru, jutri v Kostanjevici dopoldne in sv. Križu popoldne, potem še na Raki in Bučki, v Škocijanu in Beli cerkvi, v Brusnicah in Stopičah od koder gre domov v Ljubljano.

Prav priročno bi bilo tudi, ko bi bil omenjeni gospod Karol Reichel spregovoril še o čim drugem n. pr. o sadjereji, ter tukajšnjemu prebivalstvu zelo topla sadjerejo priporočil.

Kolike koristi je sadno drevje, to je že sploh drugod in že tudi tukaj v obče priznано. Pa koliko tisoč in tisoč zemljišč je že praznih, na katerih bi lahko vspešno rastlo sadno drevje. Le premalo trdne in prave volje je med narodom posebno po Dolenjskem, za to pa zaslužijo možje, kateri se trudijo za prospeh ali za razširjenje sadjereje, vso pohvalo. Naj bi jih tudi drugi gospodje posnemali, narod jim bo hvaležen, ko morda njih ne bo več ondi. Janez Rozman, mlinar in posestnik v Rateži pri Brusnicah je 21. sušca t. l. kupil sto jabolčnih dreves pri gosp. Janezu Sajetu nadučitelju v Šent Jerneji, da jih bode po svojem posestvu posadil. — Ali ni to veseli napredek v povzdigi sadjereje? — Kaj bi bilo, ko bi naši Dolenjci ne imeli dohodkov tudi od sadja! Vino sedanja leta le slabo rodi, žita tudi ni preobilno — in to je po ceni. Koliko tisoč in tisoč ne prineso sadni barantači v deželo denarja. Žali Bog pa imamo žlahnega sadja, še vse premalo v naši dolenski deželi.

Sicer moramo reči, hvala Bogu množi se vendar leto za letom dokaj žlahnih drevesc po deželi; zato tako smemo upati, da bo v malo letih na tisoče in tisoče res izvrstnih za kupčijo in za domač vžitek sposobnih sadnih dreves v ljubi Dolenjski, iz katerih bodo drugi kmetovalci zamogli dobivati žlahnih cepičev, tako da se vendar enkrat razširi povsod plemenito sadje med prebivalce po Dolenjskem.

Ako bi razširilo se vino- in sadjereja po vseh okrajih, vaseh, deželah itd. bilo bi toliko vina in sadja, da bi ga imeli dovolj za kupčijo, dovolj za domačo porabo, dovolj za napravo sadnega mošta itd. itd. Tako sadno vino je kaj zdravo in tudi prijetno za pijačo, pri tem dober kup. Vlada pa bi gotovo točenje takega sadnega vina oprostila slehernega davka t. j. daca, ter naložila ogromni dac na strupeni šnops, gotovo po 200 ali še več frankov, t. j. okoli 80 gld. na sto litrov, kakor je izvrstno govoril v državnem zboru na Dunaju „o agrarnem vprašanju“ g. poslanec dr. Vošnjak.

Posnemajmo te pametne ljudi, le pridno sadimo žlahtne trte, tudi amerikske, da se jih filoksera ne bode prijela, pa tudi razne sorte sadja itd. itd.

To je pot, po kateri je treba hoditi, in v malo letih bo vsak kotič naše ljube domovine okinčan z žlahtnim sadnim drevjem. Poslušajmo pa tudi nauk od trtne uši filoksera, ter vbogajmo in delajmo tako, da tudi ljuba vinska trta obrodi obilno rodu in žlahtne kapljice. Da bi te dobro misleče vrstice pri ljubih Dolenjcih našle plodna tla!

Iz Ribniške doline. Kdor med narodom živi, ima dostikrat priliko seznaniti se z težnjami in nadlogami, ki njega tlačijo, mu škodo narejajo, ter ga v napredku zadržujejo. V našem političnem okraju se je že od časa sem, kar so se sodnijske in politične oblasti ločile, in se je slednjih delokrog razširil, urinila nadloga in sitnost, da so se kočevskemu političnemu okraju podredili trije sodnijski okraji, namreč kočevski, ribniški in velikolaški, toda tako, da se je sedež c. kr. glavarstva, razven treh ali štirih kočevskih županij za vse drugo prebivalstvo bolj ali manj neugodno, (najslabše seveda za ribniški in velikolaški sodnijski okraj) postavil tako nesrečno in nepraktično, skoraj na najskrajnejši obvod našega itak zelo goratega in razširjenega okraja, da je to većinoma za vse naše prebivalstvo, ki ima opravila pri c. kr. glavarstvu, če ne silna krivica, vsaj velika nepotrebna nadloga. Komur so zemljepisne razmere našega političnega okraja poznane, kako daleč in neugodno so večidel vse občine, osobito slovenske, oddaljene od sedeža c. kr. glavarstva t. j. od Kočevja, kako trudapolno in potrošljivo je tedaj osebno občevanje s c. kr. političnim uradom; kdor vé, koliko mnogokrat ravno naše prebivalstvo ž njim opravilo ima, ta se ne bode čudil, ako vedno godrnjanje čuje o tem, da je sedež c. kr. glavarstva preostranjen, nepraktično za nas izbran, in da je najnujnejša potreba, to odvrniti.

Ne bi vredno bilo za urejitev te zadeve se tako potegovati, ako ne bi v istini take važnosti bila; če pa premislimo, koliko nepotrebni stroškov, sitnosti, potov, velike za-

mude časa povzročuje ta oddaljenost našemu ljudstvu, ki mora v vedni dotiki s c. kr. glavarstvom biti; koliko težavnejši posel posameznim županstvom radi tega postaja in slednjič koliko težje je poslovanje naših političnih uradnikov, tedaj sprevidimo, da je skrajni čas v dobičku občinstva kakor političnega urada samega, da se začne na to delovati, da se to čem preje, tem bolje odpravi in nadomesti z edino koristno napravo: sedež c. kr. okrajnega glavarstva za naš političen okraj prestaviti v Ribnico, ki je njegovo središče. Koliko veliko bi s tem našemu prebivalstvu pomagano bilo! Ne le, da bi ves ribniški sodnijski okraj, čegar prebivalstvo največ v tuje kraje hodi in tedaj največkrat s c. kr. glavarstvom opraviti ima, s tem največjo korist dobil, ampak tudi ves velikolaški okraj bi bil veliko na boljem. Do sedaj se mora vsak iz teh dveh okrajev po tri, štiri in več ur peljati, predno dospe do sedeža c. kr. glavarstva v Kočevje, vsikdar sta zamujena po dva dni. Potem pa bi bilo vse drugače. Razen treh ali štirih županij, ki so ob hrovaški in črnomeljski meji in razen mesta Kočevja, bil bi ves politični okraj v vsej večini mnogo na boljem. Storjena bi s tem bila vsemu našemu prebivalstvu prav velika dobrota.

Za kancelije bi bila Ribniška grajščina več nego dosti prostorna, in nij dvojbe, da je ne bi nje lastniki za to v najem dali.

To jako važno zadevo za naš političen okraj polagamo vsem merodajnim krogom v blagovoljen resen prevdarek. V prvi vrsti se obračamo do slavne vlade, naj ona natanko preiskuje vso stvar, in če se jej potrebno zdi, naj jo blagovoli v tem smislu predrugačiti. Potem pak se obračamo do vseh naših gg. deželnih poslancev, osobito do onih, koji naš okraj zastopajo, naj oni za to važno prošnjo našega občinstva zanimajo, ter naj na uplivnem mestu svoja mnenja in trjatve povejo. Na tak način mora se naša prošnja vspešno rešiti in nam bi se izpolnila naša vroča želja. In v to Bog pomoz!

Iz Svibnjega. Kmetijstvo začenja tudi pri nas napredovati. Pričeli so namreč hmelj saditi in pokazalo se je pri prvi poskušnji, da trud ne bode zastonj, da bode ta kupčijska rastlina tudi v našem kraju se dobro obnesla. Na Jag-njenci ga je zasadil Anton Podlesnik pred dvema letoma 300 sajenk na prostoru, kar bi se posejalo 1 četrt mernika pšenice in ga pridelal lani do 40 kilogramov suhega. Tudi Martin Medved od tam ga je zasadil 500 sajenk. Vsekako kaže, da se bode v novejši dobi bolje s hmeljem pečati, kakor pa z vinogradom.

Ker smo zadnjič že spregovorili besedo o naši šoli v Svibnjem, toraj omenim še danes,

da imamo tukaj vsestransko izvrstnega gospoda župnika, ki si prizadene ves trud za blagor naše mladine, katero on goreče in vspešno podučuje in ji v obilnosti duševne hrane deli, tako da si res zasluži v tem oziru občno pohvalo.

Veliko slabše je v tej zadevi v našej sosednej župniji „Dobovec“, bi se li ne dalo tudi tam kaj storiti? V tacih hribih je pač težko. Vred.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

** V nemškem listu „Weinlaube“ govori ravnatelj R. Dolenc o raznovrstnem gnojjenji vinogradov. Kjer so trte v vrstah, kar je najboljše, naj se gnoji vinograd med vrstami. V to se porabi sicer jako veliko gnoja, a vinograda potem 8—10 let ni treba gnojiti.

** Na polposušeno drevje, prenešeno od kod — se oživi, ako se precej globoko zakoplje v novo izkopen jarek, z zemljo rahlo pokrije in z vodo polije. Čez nekaj dni se utegne oživiti, in potem se naj na odločeno mesto posadi.

** Cena vinski skrli (Weinstein) je bila minuli mesec od 108—68 gld. — 100 kilogramov. Najvišjo ceno je imela presejana avstrijska skrl, najnižjo hrvatska. To poročamo za to, ker tudi Dolenjci (okoli Mokronoga in drugod) dobé nekaj denarja za vinsko skrl.

** Vino se ne bo skalilo, ako je močno, in ako se je v letu 3—4 krat pretočilo. Slabemu vinu je treba dodati starega, močnega ali čistega alkohola in ga čistiti — najbolj še s tako imenovano gelatino (želatino) ali ribjim klejem (Hausenblase). Na 1 hektoliter dene se 5—10 gramov gelatine. Kedar se vino toči, naj bo v malih sodčkih.

Poljedelstvo.

Spisal Dragotin Ripšl, župnik.

(Dalje.)

Korenje sejejo med ječmen ali bob, in ga potem, ko ječmen ali bob z njive pride še posebej oplevejo in po dvakrat rahlo okopljejo. Sejejo ga večidel pustni dan na sneg (zakaj ima ravno „pust“ to čast? Vredn.), ki strneno polje pokriva, ali pa z bobom skupno zori proti koncu kimovca do srede vinotoka. Če se pa v jeseni v ječmen seje, zraste do ječmenove žetve že precej, je potlej veliko debelejši od spomladnega in prej dozori. Slovenci imajo stari prigovor: „Repa, korenje, slabo življenje.“ Korenja je več plemen; debelo se porabi za pičo, ter je tudi zdravilo

konjem, ki so imeli plučno bolezen, kašelj ali smoliko. Rudeče-rumeno korenje pa je tudi za ljudi okusna jed. Navadno se prideva goveji juhi.

Buče ali tikve sadijo tukaj, kakor sem že omenil med koruzo in okoli zelnikov, pa le za svinje, ker sladko bučno meso, ki daja dobro prikuho, ne znajo za ljudi okusno pripraviti. Da bi celó iz zrna olje delali, se pri nas še ne sanja, olje si kupujejo. Po Štajerskem okoli Drave in Mure pa delajo olje iz bučnih zrn. Debele buče se dobé, ako se zemlja dobro zrahlja, kamor se seme položi, in da dosta pa ne frišnega gnoja. — V nekterih družih krajih iz navadne buče napravljajo dobro jed za ljudi.

Din ali melon kmet ne pozna, kumare ali murke pa radi sadijo na grede v vrtu, ali na zelnik, in kedar so že za rabo, jih imajo skoraj vsaki dan na mizi. Tako je vsaj kraj Save na štajerskem bregu pri Loki.

Kolorabo kmetje premalo obrajtajo in nekateri jo komaj po imenu poznajo. Kolorabe so podzemeljske in nadzemeljske. Zunanje so s perjem vred dobra hrana ljudem, podprstne so dobre za ljudi in živino. Dadó se kolorabe okisati kakor repa in zelje.

Pesa je rudeča, bela in rumena. Rudeča je po zimi za solato. Bela pesa je kaj dobra za živali, posebno pa za svinje. Iz rumene delajo v fabrikah sladkor (cuker). Perje se po dvakrat, tudi trikrat polomastiti dá, pa se ne sme preveč, da ga prehitro ne zmanjka, in da se pesa vdebeliti more. Pesa je posebno vsega priporočila vredna, ker veliko izdá in zaleže, in se žival dobro ž njo redi in pita, krave dajo po nji veliko mastnega mleka. Tudi nobeno korenstvo se dalje časa ne ohrani sveže ali frišno. Pesa se seje ali naravnost na njivo ali pa prej v posebne grede, v katerih ostanejo rastlinice, dokler se dobro ne okrepijo, ter se potem presadé na njivo. Na take grede se mora seme prav zgodaj posejati, rastlinice pa je treba varovati ponočnega mraza. Ako je suša tare, treba prilivati jim z vodo. Pesa se presaja o vlažnem vremenu z nekaj prikrajšanimi koreninicami. Najboljša pesa je „Oberndorfska“. Druga korenstva so še na pr. zelen, redkev, čebula, česen, por ali lug. hren i. t. d.

(Dalje prih.)

Domače vesti.

(Novomeški mestni zastop) sklenil je v zadnji seji po nasvetu gospoda župana osnovati mestno hranilnico, in so se za pridobitev te pravice že potrebni koraki ukrenili. O važnosti in potrebi take hranilnice bomo še govorili.

(Po prizadevanji) gospoda ravnatelja J. Fišerja ustanovilo se je podporno društvo za siromašne dijake tukajšnje gimnazije, katero že mnogo let koristno in ljudomilo deluje. Tudi letos posrečilo se je omenjenemu gospodu nabrati toliko doneskov, da je na cvetno nedeljo dva in dvajsetim dijakom razdelil 16 popolnih oblek (suknjo, hlače in telovnik) nekoliko srajec, spodnjih hlač, nogovic, klobukov in črevljev.

(Umrli) je v pondeljek popoldne občane znani meščan gosp. Karol Luzer v 80. letu svoje starosti. — Istega dne pripeljali so s Hrvaškega Franceta Staniša znanega pod imenom Podgorec, kjer so ga bajè kmetje pretepli in težko ranili. Umrli je.

(J. N. Koprivec), bukvovez in sadjerejec v Artičah pri Brežicah prodaja po nizki ceni cepiče najrazličnejše in najboljše sorte.

(Novomeška gimnazija) potrebuje šolskega sluga; plače je 300 gld. in nekaj doklade ter stanovanje. Znati mora nemško in slovensko govoriti in pisati.

(Državni poslanec V. Pfeifer) se je v državnem zboru potegnil za to, da bi se zopet vpeljale davkarske bukvice.

(Banka „Slavija“) je novomeškemu „Narodnemu domu“ darovala 100 gld.

(V kupčijsko in obrtnijsko zbornico v Ljubljani) so bili 16. marca izvoljeni od Slovencev nasvetovani gospodje trgovci in obrtniki.

(V Krškem) so volili 16. m. m. meščani za gospodarenje z mestnim premoženjem mestni zastop, ki je sestavljen iz sledečih gg. meščanov: Fran Gregorič, Rupert, Engelsperger in Karol Ženar.

(Občinske volitve.) Pri volitvah novega občinskega predsednika v Kostanjevici bili so izvoljeni, in sicer za župana Otmar Sever, občinske svetovalce pa Fran Marešič, Fran Bučar, Anton Straus in Martin Colarič, vsi iz Kostanjevice. — Pri volitvi novega občinskega predstojništva v občini Šent Marjeti bili so izvoljeni, in sicer za župana Fran Ferkol iz Gorenje vasi, za občinskega svetovalca pa Franc Obštetar iz Goriške Vasi, Josip Perše iz Šent Marjete in Ivan Matko iz Zbur.

(Trikrat že nazaj prišel) pa ne kak mrtvac, ampak „lišček“ ali štiglic g. Kušljanov iz Kandije. Lansko spomlad je ušel iz kletke in si je prosto naredil za 12 ur. Po leti uide in ga ni bilo nazaj 48 ur. Letos pa jo je popihal dan pred Božičem, in ga ni bilo nazaj 9 tednov. Kedo ve „kod je hodil in kje je bil“ ali doma je vendar-le najboljši, za to je prišel ves skesan domu, potrka s kljunčikom na okno

in dobra gospodinja mu odpre. A kako se je hudoval, ko v svoji kletki zapazi kanarčeka, ki je med tem zavzel njegovo mesto! — Nekateri bi se znal spominjati srečnih otroških let pri ljubih starših, pa si je morda želel prostosti v daljnjej deželi — slednjič pa vendar tudi njemu obvelja pregovor: „ljubo doma, kedor ga ima!“

(Slep ar.) Pred kratkim obiskoval je neki človek okolico Sevnice, Brežic, Krškega i. t. d., ter se je imenoval „nadinšpektor“ zavarovalnice „Franko-Hongroise“. Ta „inšpektor“ imel je s seboj celó „tajnika“. Mož napravil je dobro kupčijo, a na kakov način? Razglasil je, da bode ljudem oskrbel pri raznih hranilnicah (posojilnicah) posojila, če se pri njem zavarujejo. Revni kmetje, kateri so potrebovali denarja, dali so se pregovoriti. „Nadinšpektorju“ morali so prošnje za hranilnico in koleke naprej plačati. Omenjene prošnje so se takoj odposlale. Seveda so bile vse te prošnje brez vspeha. Vrhu tega pa je omenjena zavarovalnica tožila še kmete za zaostalo zavarovalnino. Bodite torej nekoliko manj lahkoverni. Kmetje ne verujete slehernemu tujcu, ki pride k vam na dom.

(V Podzemeljskej fari) je pred nekaterimi dnevi hudoben tujec umoril devetletnega dečka. Morilca skrbno iščejo, pa ga baje še nimajo v pesti.

Razne vesti.

* (Ne v Ameriko!) Novi-jorški list trgovinske zbornice resno odsvetuje vsakemu izseljevanje v Ameriko, kajti razmere so zdaj v Zjedinjenih Državah take, da ni upati zaslužka. Novijorško dobrodelno društvo moralo je v naslednjih treh letih podpirati 45.000 družin, sestoječih iz 180.000 oseb, katere so bile večinoma tujci. V okrožjih umirajo ljudje skoro glada, ker se morajo zadovoljiti s silno malo dninarino. Po poročilih v Novem Jorku izhajajočega „Avstrijsko-ogerskega lista“ je samo v tem mestu nič menj kakor 30.000 delavcev brez posla, ker so fabrike morale zaradi slabega razpečevanja svoje robe odpušiti vse ali en del delavcev. Torej: Ljubi „doma“, kder ga ima! ter bodimo pridni, pošteni in varčni!

* (200 let staro vino.) V mestu Hildesheim na Nemškem (Westfalsko) ima nekdo vino, ki je staro 200 let. Prej je bilo v kleti ondotnih korarjev.

Smešnice.

Otrok pri 4 letih vidi plešastega starčka in mu pravi: „Stric! vi ste pa hude uši imeli, vse lase so vam pojele.“

Dva kmeta sta bila soseda. Eeden je imel dobro vino, pri drugem pa je imelo duh po posodi. „Brate, moje vino ima duh! posebno ob petkih se pozna.“ „No“, odgovori drugi, „jaz poznam pomoček zoper to nadlogo; kos špeha v vino obesi“. Res tako stori. Petek pride, sosed ga vpraša: „Ima vino še duh?“ „Ne“, je odgovor, „v petek ga še piti ne smem, ker je mastno“. „Ali ti nisem prav svetoval? — Vidiš, tako se duh odpravi.“

Uganke.

1. Kateri tambor bobna z nosom?
2. Kedo gre na svoje mesto le tedaj, če ga po glavi udariš?
3. Kedor naredi ne ohrani, kedor kupi ne potrebuje, kedor ima za to ne ve. Kaj je to?
4. Dva očeta in dva sinova so šli skupaj, in videl sem samo tri osebe. Kako je to?
5. Kedor me ima, me ne razglasi, kedor me vzame me ne pozna in kedor me pozna me pa ne mara?

(Rešilec naročnikom eno ali dvojico knjig, vrednosti 1 goldinarja, nenaročnikom do konca leta „Dol. Novice“ zastoni, ako jih več ugame, odloči žreb).

Opravi meseca aprila.

Kmetovalci imajo na vse strani dosti dela. Sejanje na polji se nadaljuje. Krompir se nasaja. Voda ki je na travnike bila napeljana, mora se zapreti, krtovci razgrabiti in vse lepo očediti. Senožeti z brano prevleci, da mah potrgaš in jih s pepelom potrosi in s seneno drobnjavo posej. Če primankuje suhe klaje, dobi živina ta mesec že nekoliko zelenega vmes. Cepljenje in čiščenje sadnih dreves se nadaljuje, ko pa začne sadje cvesti, naj se pri miru pusti. — Vojska gosencam! — V zelenjakih se sejejo rone, kolerabe, solata, kumare, grah itd. Pri čebelah je treba slabo satje od boljšega ločiti in jim hrane pokladati. Gospodinja začne platno beliti. Pomladanska zeljišča, kakor kreša, bobovnik, motovilec itd. so zdrava in čez zimo nabrano puščobo iz želodca iztrebijo.

Ko ste se rez in prva kop v vinogradih dokončali, začne se koljenje in privezavanje. Iz reznikov napravljaj trtnico ali trtno šolo. Ali pa jih imate Dolenjci? Ali veste, da z rezniki, kedar so bili dve leti v zemlji in dobili korenine, se vinograd boljše pomnoži, kakor z grubanjem? — Meseca aprila se vino v kleti že drugič pretoči. V tem mesecu se vino rado skvari. — Na vrtu se presaja glavната salata in razno zelje. Poseje naj se vse, kar se še ni meseca marca. Proti koncu tudi zgodnji fižol. Cepijo naj se tudi veje velikih dreves.

Sejmi na Dolenjskem.

5. aprila v Strugah (pri cerkvi). 9. v Rovtahn (v Črnomalskem okr.). Velikonočni torek v Črnomlji in Dobrnčah. Sredo po vel. noči v Št. Vidu pri Zatičini. Saboto po vel. noči v Trebelnem in Zagradcu. Pondeljek po beli nedelji v Podbukovji (poleg Krke) in Ribnici. Torek po beli nedelji v Metliki in Bušeči vasi. — Nova sejma imela bode občina Gora pri Sodražici in sicer prvi pondeljek po sv. Juriju 27. aprila in prvi pondeljek po 5. avgustu letos 11. avgusta.

Loterijske srečke.

Trst	28. marca	17	68	36	65	72
Gradec	21. marca	87	7	3	40	82
Dunaj	21. marca	77	36	53	2	51

J. N. Koprivec, bukovez in posestnik v Artičah pri Brežicah na Štajerskem prodaja po jako nizkej ceni cepiče najboljših sort; in sicer od jabelk, hrušk, laških višenj, črešenj, maroni kostanjev, nešpelj, cibor. Cepiti se zamore ž njimi brez skrbi do kresa. Tudi prodaja cepilni vosek in rafijo za povežilo pri cepljenju [2]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Prodaja zemljišč.

V Volmanovem gradu v Kandiji pri Novem mestu (Neuhof bei Rudolfswert) prodajale se bodo precej po velikonoč. praznik. 7. aprila počeni vse k gradu spadajoče njive, travniki in hosta iz proste roke, ali vse skup ali pa posamezno proti prav ugodnim pogojem. — Kmetovalcem, kateri se hočejo tu naseliti, je prav lepa prilika, si večje ali manjše skupno ležeče zemljišče blizo mesta pridobiti.

Kdor želi kaj kupiti, se vabi, da pride kmalu dotična zemljišča si ogledat; pismena poizvedovanja pa naj se pošiljajo [17—3]

lastniku Volmanovega gradu

pri Novem mestu. — Pošta Novomesto, Dolenjsko.

V farovžu, v Šempetru pri Novomestu se dobi

100 av. veder

dobre, zanesljive rudeče starine in toliko bele od leta 1879., 45 veder muškatarja in toliko belega letošnjega.

[16—3]

Janez Rome, župnik.

Zdravnik dr. M. GODEC na Toplicah

ima na svojih vrtovih nad 240 vrst jablanovih in kacij 300 vrst ali sort hruškovih izvrstnih žlahtnih drevesc. — Prodá tedaj večje in manjše drevesca, pa tudi mladike. [19—2]

FRANC GOLEŠ,

urar v Novem mestu,

priporočá svojo veliko zalogo pravih švicarskih ur najboljše vrste srebrnih od 8 do 24 gld. in od kovine od 6 do 12 gld. žepnih, remontoir, cilindri in anker. Budnice, kakor tudi stenske Schwarzwalderske po prav nizki ceni, in je porok za dobro blago. [21—1]

Janez Jazbec,

čevljar v Rudolfovem,

priporočá svojo bogato zalogo obutal za gospe, gospice in otroke, in da se pri njem dobiva poleg raznovrstnih usnjekrepilnih maščob (Ledersalbe) tudi zanesljiva tinktura za kurje očesa. [24]

Hiša na prodaj,

s tremi deli hoste, nekoliko vinograda, z zidanem živinjskem in svinjskem hlevom. Natančneje se izve pri uredništvu „Dol. Novic.“ [25—1]

50 centov lepega dobrega krompirja 50

po nizki ceni ima na prodaj

Jože Tomič v Lokah

[23]

fara Prečina pri Novem mestu.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.